

Istorie

Clasa a VII-a

UNITATEA 1

Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea

- 10 **Lecția 1:** Marile alianțe politico-militare în lume
- 14 **Lecția 2:** Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturi de luptă
- 18 **Studiu de caz:** Revoluția industrială și războiul. Noul armament și victimele acestuia
- 20 **Studiu de caz:** Viața în tranșee și frontul de acasă
- 22 **Studiu de caz:** România și Primul Război Mondial
- 24 **Lecția 3:** Tratatul de pace. Noua hartă a Europei
- 28 **Patrimoniu:** Monumente ale eroilor din Primul Război Mondial
- 30 **Dosar:** Istoria în viața ta
- 32 **Trusa cu instrumente:** Explorarea resurselor istorice: analiza unei imagini, citirea unei hărți istorice, realizarea unui proiect, a unui portofoliu sau a unei mape tematice
- 33 **Recapitulare**
- 34 **Autoevaluare**
- 35 **Evaluare sumativă**

UNITATEA 2

Lumea interbelică: o lume în schimbare

- 38 **Lecția 1:** Viața cotidiană. Lumea urbană și rurală
- 42 **Studiu de caz:** Femeia în viața publică
- 44 **Studiu de caz:** Cinematograful – artă și industrie
- 46 **Studiu de caz:** Crize economice
- 48 **Lecția 2:** Cetățean și stat în democrație și în totalitarism
- 52 **Studiu de caz:** Un model democratic – SUA
- 54 **Studiu de caz:** Comunismul. Nazismul
- 56 **Patrimoniu:** Noi forme de exprimare artistică: Curentul DADA
- 58 **Dosar:** Istoria în viața ta
- 60 **Trusa cu instrumente:** Explorarea resurselor istorice: realizarea unui organizator grafic, analiza unui document, realizarea unei fișe biografice a unei personalități istorice, realizarea unui afiș
- 61 **Recapitulare**
- 62 **Autoevaluare**
- 63 **Evaluare sumativă**

Competențe generale

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu
2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice
3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale
4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

UNITATEA 3 Lumea în război	66 Lecția 1: Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare
	70 Lecția 2: Al Doilea Război Mondial
	74 Studiu de caz: Noile mijloace de distrugere a oamenilor
	76 Studiu de caz: Viața pe front și pe frontul de acasă
	78 Studiu de caz: Holocaustul
	80 Patrimoniu: Mărturii despre război
	82 Dosar: Istoria în viața ta
	84 Trusa cu instrumente: Explorarea resurselor istorice: analiza unei fotografii, organizarea unei dezbateri, realizarea unui studiu de caz, organizarea unui joc de rol
	85 Recapitulare
	86 Autoevaluare
	87 Evaluare sumativă

UNITATEA 4 Lumea postbelică	90 Lecția 1: Reconstrucție și dezvoltare. Viața cotidiană
	94 Studiu de caz: Declarația universală a drepturilor omului
	96 Studiu de caz: Protestul tinerei generații
	98 Lecția 2: Democrație versus comunism. Războiul Rece (1945 – 1991)
	102 Lecția 3: Uniunea Europeană: principii de organizare și funcționare
	106 Lecția 4: Lumea contemporană. Globalizarea
	110 Studiu de caz: Noile forme de divertisment – jocurile și tehnologia. Consecințe
	112 Studiu de caz: Terorismul
	114 Studiu de caz: Migrații în lumea contemporană
	116 Patrimoniu: Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință, Cultură
	118 Dosar: Istoria în viața ta
	120 Trusa cu instrumente: Explorarea surselor istorice: realizarea unei argumentări, crearea unei hărți conceptuale, realizarea unei investigații și a unui eseu
	121 Recapitulare
	122 Autoevaluare
	123 Evaluare sumativă
	124 Glosar

Competențe specifice

- 1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în prezentarea faptelor și proceselor istorice
- 1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spațială
- 2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate și schimbare în procesele istorice
- 2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice
- 3.1. Determinarea relațiilor dintre personalitățile și grupurile umane în desfășurarea faptelor istorice
- 3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate și schimbare în evoluția sistemului de valori
- 4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia
- 4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina și perseverența
- 4.3. Folosirea perspectivelor multiple și a capacităților de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente și dovezi pertinente

U1

Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea

Lecția 1	10	Marile alianțe politico-militare în lume
Lecția 2	14	Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturi de luptă
Studiu de caz	18	Revoluția industrială și războiul. Noul armament și victimele acestuia
Studiu de caz	20	Viața în tranșee și frontul de acasă
Studiu de caz	22	România și Primul Război Mondial
Lecția 3	24	Tratatele de pace. Noua hartă a Europei
Patrimoniu	28	Monumente ale eroilor din Primul Război Mondial
Dosar	30	Istoria în viața ta
Trusa cu instrumente	32	Explorarea resurselor istorice: analiza unei imagini, citirea unei hărți istorice, realizarea unui proiect, a unui portofoliu sau a unei mape tematice
Recapitulare	33	
Autoevaluare	34	
Evaluare sumativă	35	

Fabrică britanică de muniție din timpul Primului Război Mondial, în care femeile erau principala forță de muncă, în lipsa bărbaților plecați pe front

Chateau-Thierry, Franța, iulie 1918. Femei și copii părăsind beciurile în care stătuseră ascunși, după ce aliații au eliberat orașul

Marile alianțe politico-militare în lume

Prea tare,
caricatură de Eugenio Colmo
supranumit „Golia”, 1915

REPERE CRONOLOGICE

1868 – 1912

era Meiji (Japonia)

1870 – 1871

războiul franco-prusac

1882

crearea

Puterilor Centrale

1883

aderarea României

la Puterile Centrale

1891 – 1907

crearea Antantei

1895

războiul chino-japonez

1905

războiul ruso-japonez

Provocare

Caricatura alăturată îl înfățișează pe Wilhelm al II-lea, împăratul Germaniei, încercând să înghită întreaga lume. Caricatura evocă apetența acestui conducător pentru război și cucerire, cauza principală a Primului Război Mondial, iar impresia dată de grimasa pe care o face împăratul sugerează totodată și eșecul acestei încercări, Germania nereușind să-și ducă la îndeplinire intențiile de cucerire și reîmpărțire a lumii. Dar oare *numai Germania este responsabilă de izbucnirea Primului Război Mondial? Ce alte cauze au contribuit la declanșarea războiului? Ce interese ale statelor au generat marile alianțe politico-militare ale epocii?* Află răspunsul la această întrebare, precum și alte informații despre marile alianțe politico-militare care au precedat războiul din lecția care urmează.

Mă informez

Dominația europeană asupra lumii

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, europenii erau convinși de superioritatea civilizației lor. Dominau aproape întreaga lume, atât în plan economic, financiar, politic, cât și în plan cultural.

Economia europeană realiza două treimi din producția industrială a lumii, deținea 80% din flota comercială și peste 90% din capitalurile investite. Totodată, la sfârșitul secolului al XIX-lea, 50 de milioane de europeni emigraseră de pe continent în colonii din Asia, Africa și cele două Americi. Prin imperiul său colonial, în 1913, Europa domina o treime din glob. Importante surse de materii prime și piețe de desfacere pentru economia europeană, coloniile adoptaseră modul de viață european, limbile și religiile metropolelor.

În preajma anului 1900, cu excepția Etiopiei și a Liberiei, europenii controlau aproape tot continentul african prin colonii sau protectorate. Și Asia era sub dominație europeană – Rusia poseda Siberia, Asia Centrală și regiunea Caucaz, Regatul Unit, alături de alte teritorii, controla India (Perla coroanei britanice), iar Franța deținea Indochina. Cele mai mari imperii coloniale erau cel englez, cel francez și cel rus, urmate de cel portughez, spaniol și olandez. Cele mai sărace în resurse erau domeniile coloniale ale Germaniei și Italiei. Expansiunea colonială a statelor europene din a doua jumătate a secolului al XIX-lea a fost generată de creșterea demografică și de dinamismul economic.

Europa dezbinată

La cumpăna secolelor XIX – XX, Europa era marcată de multe contraste.

Sub aspect politic:

- în vest erau regimuri democratice, monarhii parlamentare (Regatul Unit) sau republici (Franța, Portugalia, Elveția);
- centrul și estul erau dominate de regimuri autoritare și autocratice (Imperiul German, cel Austro-Ungar și cel Rus);
- sud-estul Europei era divizat în state mici și purta amprenta dominației Imperiului Otoman.

Sub aspect economic:

- Europa occidentală era bogată și puternic industrializată, în timp ce restul Europei era sărac și predominant agrar;
- statele europene cunoșteau stadii diferite ale revoluției industriale, în unele dintre acestea fiind vizibile semnele celei de-a doua revoluții industriale;
- între statele europene se manifestau puternice conflicte de interese.

Germania, devenită prima mare putere economică a Europei, rivaliza cu Regatul Unit pentru colonii, cu Franța pentru provinciile Alsacia și Lorena și cu ambele pentru hegemonie politică și militară. Zona cea mai tensionată a Europei o reprezenta zona Balcanilor, unde interesele Austro-Ungariei se confruntau atât cu interesele Serbiei, sprijinite de Rusia, cât și cu cele ale Imperiului Otoman.

Noi puteri extraeuropene

Începând din 1900, dominația europeană a fost contestată de două noi puteri extraeuropene, SUA și Japonia. Dispunând de imense resurse naturale, de o foarte consistentă forță de muncă asigurată de emigranții europeni și de o industrializare accentuată, Statele Unite au ajuns cea mai mare putere economică a lumii. Erau urmate îndeaproape de Japonia, care, în urma deschiderii către modernitate și lumea europeană în era Meiji (era luminii), era în curs de a deveni o putere asiatică și mondială. A început o politică externă activă, înfrângând China și Rusia.

Pacea lumii și marile alianțe politico-militare

Începutul secolului al XX-lea a fost marcat de lupta de constituire a noi zone coloniale și de dominație, precum și de exacerbare a sentimentului național. Pentru a-și susține dezvoltarea economică, Germania avea nevoie de noi colonii și promova expansiunea germanilor în lume. Rusia promova panslavismul. Franța viza revanșa pentru înfrângerea suferită în războiul din 1870 – 1871 și recuperarea provinciilor Alsacia și Lorena.

Marile puteri au declanșat pregătirile pentru război, înarmându-se și generând apariția unor noi arme. S-au constituit două blocuri politico-militare, care s-au înfruntat ulterior, în Primul Război Mondial: Puterile Centrale și Antanta. Alianța Puterile Centrale s-a constituit în 1882, din Germania, Austro-Ungaria și Italia, la inițiativa cancelarului german Otto von Bismarck. Avea inițial scop defensiv, fiind prevăzută pentru cazul în care Franța ar fi atacat unul dintre membri, iar ceilalți ar fi trebuit să intervină și să declare război Franței. Antanta s-a constituit progresiv, între 1891 și 1907, din Franța, Regatul Unit și Rusia.

În 1883, în condițiile deteriorării relațiilor cu Rusia, România a aderat la Puterile Centrale. Alianța cu caracter defensiv a rămas secretă celei mai mari părți a clasei politice și a opiniei publice românești.

DICȚIONAR

democrație

formă de organizare și de conducere politică a societății, care proclamă suveranitatea poporului; formă de guvernare a statului, bazată pe separația puterilor, pe votul universal și un sistem de drepturi și libertăți

panslavism

curent politic apărut în sec. XIX, care urmărea unirea într-un singur stat a tuturor popoarelor slave

regim autocratic

regim în care conducătorul are puteri nelimitate

regim autoritar

regim în care puterea este impusă; care refuză regulile democratice

Aplică

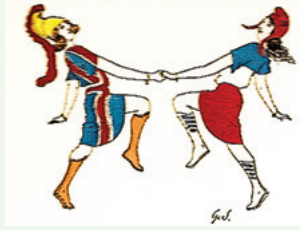
I. Harta lumii la începutul secolului al XX-lea

1. Identifică pe hartă domeniile coloniale ale statelor europene menționate în lecție.
2. Explică de ce această situație a generat conflicte și tensiuni între statele europene.
3. Enumeră, pe baza informațiilor din lecție, alte surse de tensiuni manifestate între statele europene la începutul secolului al XX-lea.

Harta lumii în jurul anului 1914

CONEXIUNI

Antanta Cordială,
carte poștală franceză, 1904

Dansul celor două personaje, Britannia și Marianne, simbolizează relațiile apropiate dintre Regatul Unit și Franța.

Antanta Cordială

Termenul francez *Entente Cordiale* (tradus prin *acord cordial*) a fost folosit, în 1844, pentru a desemna interesele comune ale Regatului Unit și Franței. Astăzi, termenul se referă în principal la a doua Antantă Cordială, și anume la acordul scris, parțial secret, semnat la Londra, în 8 aprilie 1904. Semnarea acordului a marcat sfârșitul unui mileniu de conflicte între cele două țări și începutul unei coexistențe pașnice. Totodată, Antanta Cordială, împreună cu alianța ruso-franceză și alianța anglo-rusă au alcătuit sistemul cunoscut sub numele de Antanta/ Tripla Înțelegere, alianță care a constituit tabăra învingătoare a Primului Război Mondial.

II. Formarea marilor alianțe politico-militare

Puterile Centrale (Tripla Alianță)	Antanta (Tripla Înțelegere)
1879 – încheierea unei alianțe între Germania și Austro-Ungaria	1891 – 1893 – acorduri între Franța și Rusia
1882 – aderarea Italiei la această alianță	1904 – Antanta Cordială, între Franța și Regatul Unit
1883 – aderarea României la alianță	1907 – acord între Rusia și Regatul Unit

1. Identifică pe o hartă a Europei statele componente ale celor două sisteme de alianță.
2. Realizează o friză cronologică a procesului de constituire a celor două alianțe, apoi prezintă oral procesul.
3. Explică, în trei fraze, motivul pentru care România a aderat la una dintre aceste alianțe.

III. Antanta și obiectivele ei

„Franța și Rusia, însuflețite de dorința comună de a păstra pacea și neavând alt scop decât acela de a face față nevoilor unui război de apărare, provocat de atacul Triplei Alianțe împotriva uneia sau alteia dintre ele, au căzut de acord asupra următoarelor:

1. Dacă Franța este atacată de Germania sau de Italia susținută de Germania, Rusia trebuie să-și angajeze toate forțele disponibile pentru a ataca Germania.
2. Dacă Rusia este atacată de Germania sau de Austria susținută de Germania, Franța trebuie să-și angajeze toate forțele disponibile pentru a înfrunta Germania.

Forțele trebuie angajate în întregime, cu toată viteza, pentru a obliga Germania să lupte în același timp și în Est, și în Vest.“

Extrase din Convenția militară franco-rusă, 1892

1. Identifică statele semnatare ale convenției.
2. Precizează scopul acestei convenții și analizează motivele care au stat la baza elaborării documentului.
3. Discutați în clasă despre situația problematică sugerată de fragmentul evidențiat. Care este cauza acesteia?

IV. Opinia publică și războiul

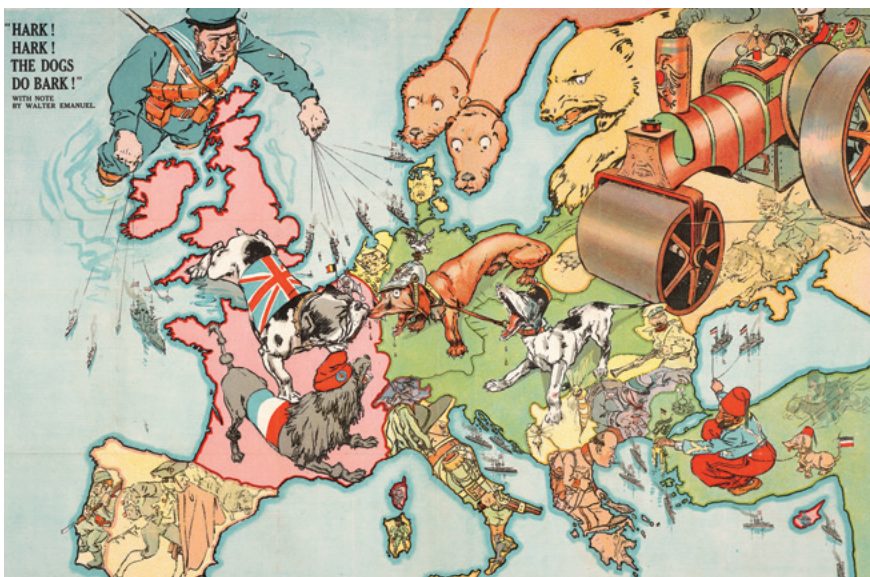
1. Apreciază, pe baza imaginii alăturate, interesul opiniei publice față de problema războiului. Ce trăiri crezi că resimt oamenii la vestea izbucnirii războiului?
2. Cum se explică interesul femeilor din imagine? Realizează un portofoliu în care să incluzi, pe parcursul întregului capitol, materiale informative privind implicarea femeilor în război.

Cetățenii Budapestei citind ziarul
care anunța mobilizarea,
30 iulie 1914

V. Europa în anul 1914

Câinii războiului
au fost eliberați
în Europa,
hartă satirică
a Europei
la începutul
Primului Război
Mondial, 1914

- 1 Analizează ilustrația și explică semnificația ei, după reperele *Trusei de instrumente* (p. 32).
- 2 Pornind de la ilustrație și folosind informațiile din lecție, scrie un text de 8 – 10 rânduri, intitulat *Europa în anul 1914*.

Rețin

- La începutul secolului al XX-lea, europenii dominau aproape întreaga lume. Dominația lor era exercitată în plan economic, financiar, politic, ideologic și cultural.
- Cele mai mari imperii coloniale erau cel englez, cel francez și cel rus, urmate de cel portughez, cel spaniol și cel olandez. Cele mai sărace erau domeniile coloniale ale Germaniei și Italiei.
- Spațiul european era marcat de contraste politice, economico-sociale și spirituale generatoare de tensiuni și conflicte.
- În spațiul din afara Europei au apărut noi puteri – SUA și Japonia.
- Pacea lumii era amenințată de lupta pentru reîmpărțire, exacerbarea sentimentului național, precum și de cursa înarmărilor.
- S-au constituit cele două blocuri politico-militare, care s-au înfruntat ulterior, în Primul Război Mondial: Puterile Centrale (Tripla Alianță) și Antanta (Tripla Înțelegere).
- În anul 1883, România a aderat la Puterile Centrale.

Atelier – dezbateri

Organizați-vă în echipe, fiecare reprezentând o țară europeană deținătoare de colonii (de exemplu: Regatul Unit, Franța, Olanda, Belgia, Germania, Italia, Rusia, Spania, Portugalia). Realizați, cu ajutorul surselor indicate de profesorul vostru, o listă a coloniilor deținute de fiecare dintre acestea în jurul anului 1900. Cu ajutorul unor piuneze colorate diferit, marcați pe o hartă politică a lumii de astăzi țări aflate în componența fostelor domenii coloniale ale țărilor reprezentate.

Organizați, pe baza acestei hărți, o dezbateri despre:

- spațiul istoric al domeniilor coloniale/istoricul constituirii lor;
- situația actuală a fostelor colonii;
- misiunea civilizatoare a europenilor în colonii, văzută de europeni/de coloniști;
- rolul coloniilor în generarea/desfășurarea Primului Război Mondial.

VOCILE
TRECUTULUI

„Relațiile cu Rusia sunt o problemă anevoioasă a politicii noastre externe. Nu urmărim să provocăm Rusia. Voim chiar să facem tot ce stă în putința noastră pentru a evita un război cu ea. Dar față de primejdia ce ne amenință din partea puternicei Rusii, avem nevoie de sprijinul Puterilor Centrale. [...] Deoarece primejdiile ce amenință România din partea Rusiei sunt mai serioase decât necazul și durerea pentru răul tratament al românilor din țările ungurești, România caută ocrotire și siguranță în Tripla Alianță.“

Carol I, despre alianța
cu Puterile Centrale

Carol I, rege al României
(1866 – 1914)

FLASH

Numai Germania
este responsabilă de
izbucnirea Primului
Război Mondial?

Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturi de luptă

Afiș de propagandă francez

REPERE CRONOLOGICE

28 iunie 1914

atentatul de la Sarajevo

28 iulie 1914

Austro-Ungaria atacă
Serbia

6 – 9 septembrie 1914

prima luptă de la Marna

aprilie – decembrie 1915

bătălia de la Gallipoli

februarie – iulie 1916

bătălia de la Verdun

iulie – noiembrie 1916

lupta de pe Somme

24 iulie/6 august 1917 –

21 august/3 septembrie

1917

luptele de la Mărășești

25 octombrie/7 noiembrie

1917

revoluția bolșevică
din Rusia

11 noiembrie 1918

armistițiul de la Compiègne

Provocare

Afișul alăturat, al cărui titlu este *Împrumutând ultimele cartușe*, ilustrează o formă de implicare a populației civile în Primul Război Mondial: asigurarea armamentului pe front prin efortul depus de femei, copii și bătrâni în industria de război (producția de armament, dar și de echipamente și accesorii). Afișul înfățișează o fetiță și un bătrân oferind unui soldat o cutie cu muniție și conține îndemnul „Francezi, încă un efort!”, ceea ce sugerează mobilizarea armatei și a civililor deopotrivă în obținerea victoriei. Aspecte de acest tip au făcut ca Primul Război Mondial să fie un război diferit prin intensitatea și extinderea sa fără precedent – un *război total*. *Cât de corectă este această caracterizare? Răspunsul îl poți găsi în lecție și în studiile de caz care urmează.*

Mă informez

Războiul total

Războiul a avut caracter mondial, prin participarea a 28 de state din Europa și din afara acesteia. A fost însă și un război național, susținut cu entuziasm de soldații și de cea mai mare parte a populației fiecărui stat implicat, entuziasm alimentat printr-o puternică propagandă de război, care promova patriotismul și ura față de inamic. Participarea la lupte a aproximativ 70 de milioane de soldați a făcut din acest război un război de masă. Războiul a afectat deopotrivă și viața din spatele frontului, aceasta fiind marcată de numeroase lipsuri, dese bombardamente asupra orașelor și a fabricilor de armament, de implicarea populației civile (femei și copii) în susținerea efortului de război prin preluarea sarcinilor bărbaților plecați pe front.

A fost totodată un război tehnologic și tactic. S-au folosit arme noi: aparate de zbor, submarine, tancuri, mitraliere, grenade de mână, gaze toxice, luptele purtându-se pe uscat, pe apă, subacvatic și în aer. Sub aspect tactic, s-au purtat tipuri diferite de război: de poziție, de manevră (de mișcare), de uzură. Războiul mondial a fost și un război al resurselor, angajând un efort economic imens. Războiul putea fi câștigat de acea parte care putea mobiliza pe front cât mai mult armament și muniție.

Declanșarea războiului. Evoluția taberelor

Pe fondul tensiunilor și al crizelor politice, atentatul produs la Sarajevo, în vara anului 1914, asupra arhiducelui Franz Ferdinand, moștenitorul tronului Austro-Ungariei, a fost scânteia care a declanșat războiul. Austro-Ungaria a atacat Serbia, considerată vinovată de producerea atentatului, apoi, prin jocul alianțelor, războiul s-a extins la nivel european și mondial.

- Alături de Antanta, s-au implicat în război Italia și România (retrase din alianța Puterilor Centrale), Belgia, Serbia, Grecia, Japonia, SUA etc.
- De partea Puterilor Centrale au luptat Bulgaria și Imperiul Otoman etc.
- În Europa, luptele s-au desfășurat pe două fronturi principale, de vest și de est, însă au existat și mai multe fronturi secundare, precum cel din Balcani sau nordul Italiei.

Desfășurarea războiului în perioada 1914 – 1915

Războiul a debutat în toamna lui 1914 ca război de manevră (de mișcare). Pe frontul de vest, Germania a încălcat neutralitatea Belgiei și a atacat Franța. Întâlnirea germană a fost oprită pe râul Marna, războiul de pe frontul de vest transformându-se în război de poziții. Pe frontul de est, după primele succese militare în Prusia Orientală, armatele rusești au fost înfrânte la Tannenberg și Lacurile Mazuriene, instalându-se și aici războiul de poziții (tranșee). În Balcani, Serbia încercuită a fost înfrântă în 1915, în același an eșuând și încercarea Antantei de a-și impune controlul asupra strâmtorii Dardanele, ca urmare a înfrângerii de la Gallipoli. Aceste înfrângeri au fost compensate de intrarea Italiei în război și de deschiderea unui nou front în nordul Italiei. În toți acești ani, România a adoptat o poziție de neutralitate, ducând tratative intense cu ambele tabere și pregătindu-se pentru război.

Anii 1916 – 1917

În anul 1916, pe frontul de vest au avut loc două mari bătălii, soldate cu multe victime de ambele tabere, luptele de la Verdun și Somme. Lupta de la Verdun, cel mai puternic sector fortificat al frontului francez, a avut toate caracteristicile războiului de uzură, germanii urmărind să epuizeze Franța.

Verdunul a rezistat ofensivei germane sub conducerea mareșalului Philippe Petain și a generalului Robert Nivelle, rezistență cu un mare efect psihologic asupra armatei franceze. În încercarea de a despresura Verdunul, armatele anglo-franceze au declanșat ofensiva de pe râul Somme, cu pierderi umane uriașe. În același an, România, confruntată cu cererea imperativă din partea Antantei, a intrat și ea în război. După câteva succese în Transilvania, a intrat în defensivă, iar la sfârșitul anului 1916 două treimi din țară au intrat sub ocupație străină.

Anul 1917 a fost marcat pe frontul de vest de intrarea SUA în război. Pe frontul de est, armata română a obținut importante victorii în luptele de la Mărăști, Mărășești și Oituz. Ca urmare a revoluției bolșevice, Rusia a încetat ostilitățile și, prin pacea de la Brest-Litovsk, a ieșit din război, determinând ulterior ca și România, înconjurată din toate părțile de armate inamice, să capituleze.

Victoria Antantei – anul 1918

În prima parte a anului 1918, Germania a obținut o serie de victorii pe frontul de vest, oprite de o nouă victorie a aliaților pe râul Marna. În final însă, superioritatea resurselor Antantei a dus la înfrângerea Puterilor Centrale, statele membre capitulând pe rând: în septembrie Bulgaria, în octombrie Imperiul Otoman, iar în noiembrie Austro-Ungaria. Războiul s-a încheiat prin semnarea de către Germania, la 11 noiembrie, a armistițiului de la Compiègne. Reintrată în conflict pe 10 noiembrie 1918, sfârșitul războiului a găsit România în tabăra învingătorilor.

DICȚIONAR

armistițiu

suspendare temporară a acțiunilor militare prin înțelegerea părților beligerante

război de uzură

formă de război în care fiecare combatant urmărea să producă adversarului cât mai multe pierderi umane și materiale

război de manevră

acțiuni de concentrare și dispersare a forțelor combatante prin care se urmărește reducerea vulnerabilității proprii și obținerea succesului

război de poziție

formă de luptă în care forțele combatante mențin linii statice fortificate pentru a crea un baraj defensiv

revoluția bolșevică

lovitura de stat prin care bolșevicii au preluat puterea în Rusia

Aplic

I. Derularea Primului Război Mondial (1914 – 1918)

- 1 Urmărește pe hartă derularea evenimentelor prezentate în lecție: distribuția celor două tabere și evoluția fronturilor.
- 2 Localizează pe hartă bătăliile menționate în lecție.

LEGENDĂ

- Statele Antantei
- Statele Puterilor Centrale
- 3.VIII.1914 Data intrării statelor în război
- Acțiuni ofensive ale Antantei
- Acțiuni ofensive ale Puterilor Centrale
- Evacuarea armatei sârbe pe insula Corfu în 1915
- 1917 Linia fronturilor și anul
- Bătălii navale

Harta desfășurării
Primului Război Mondial

CONEXIUNI

Lupta de pe Somme – afiș de film

Cinematografia și războiul

Primul Război Mondial a fost primul război filmat, pelicula „The Battle of the Somme” (1916) fiind vizionată în 6 săptămâni de peste 20 de milioane de persoane. A fost prima încercare de a pune în contact publicul civil cu realitățile războiului, ecranizarea fiind mai degrabă un buletin de știri extins. Dat fiind impactul emoțional foarte mare al filmului, după acest moment, cinematografia oficială a făcut un pas înapoi, prezentând scene din linia a II-a și a III-a a frontului, cu imagini mai puțin violente și cu scene de luptă regizate. Treptat, cinematografia a construit o serie de clișee despre război, care au creat o imagine falsă, trunchiată a acestuia. Astăzi, cinematografia încearcă să ofere o perspectivă mai complexă asupra războiului, îndreptându-și atenția spre experiențe personale din timpul războiului.

II. Atentatul de la Sarajevo

a Atentatul de la Sarajevo, ilustrație din *Le Petit Journal*, 12 iulie 1914

b „Pe 28 iunie 1914, vizitând orașul Sarajevo din Bosnia, cu ocazia marilor manevre, arhiducele moștenitor de Austria, Francisc Ferdinand și soția sa monegască, ducesa de Hohenberg, au fost asasinați de un student bosniac, Prinzip, membru al unei societăți secrete, *Mâna neagră*, legată de mișcarea naționalistă iugoslavă. Guvernul de la Belgrad nu are, probabil, niciun amestec în această afacere, dar anumiți ofițeri sârbi au participat totuși la pregătirea atentatului. Astfel, cu toate că împăratul Francisc Iosef înclină mai degrabă spre prudență, guvernul și statul major de la Viena consideră că a sosit momentul ca, folosindu-se de acest pretext, să facă definitiv ordine cu Serbia.”

Serge Bernstein, Pierre Milza, *Istoria Europei* (vol. IV)

- 1 Compară informațiile oferite de cele două surse cu privire la Atentatul de la Sarajevo și stabilește asemănări și deosebiri.
- 2 Apreciază dacă acest asasinat a constituit adevărata cauză a declanșării Primului Război Mondial.

III. Scene de război

a Soldați francezi în atac, în timpul Bătăliei de la Verdun (aprilie – iunie 1916)

b Soldați canadieni în timpul bătăliei de pe Somme, în jurul unei rafinării de zahăr (septembrie 1916)

- 1 Identifică pe harta de la pagina 15 frontul desfășurării luptelor ilustrate mai sus.
- 2 Comentează fiecare imagine. Corelează impresiile produse cu cele provocate de sursele de la exercițiul IV.
- 3 Realizează, în echipă cu alți 3 – 4 colegi, o mapă tematică intitulată *Mari bătălii ale Primului Război Mondial*. Poți folosi indicațiile de la rubrica *Trusa cu instrumente* de la pagina 32, precum și un motor de căutare pe internet (Google).

IV. Războiul reflectat în literatură

a „Aceste minute sunt ultimele de viață pentru mulți dintre noi. Ne temem, privindu-ne, că deja am devenit victime... Brusc, artileria tună zdrobitor, spintecător, înspăimântător. Totul urlă, trăsnește, se mișcă. Aerul dispare. Suntem în mijlocul unui vârtej monstruos, bucăți de cer se prăbușesc, comete se întretaie și se fărâmițează cu sclipiri de scurtcircuit. Suntem prinși de sfârșitul lumii.“

Gabriel Chevallier, *La Peur [Frica]*, roman autobiografic

b „Sunt tânăr, am douăzeci de ani, dar nu cunosc din viață decât deznădejdea, moartea, frica și îmbinarea celei mai neghioabe superficialități cu un abis de suferințe. Văd popoare asmuțite unul împotriva altora, ucigându-se tăcute, neștiutoare, tembele, docile fără vină. Văd că mințile cele mai înțelepte din lume născocesc arme și cuvinte, pentru a face toate acestea mai rafinate și mai de lungă durată. [...] Ani de-a rândul, îndeletnicirea noastră a fost aceea de a ucide – a fost prima noastră profesie de viață.“

Erich Maria Remarque, *Pe frontul de vest nimic nou*, roman autobiografic

- 1 Care este starea de spirit a soldaților de pe front, potrivit textelor date? Cum se explică?
- 2 Pornind de la textul a, continuă să descrii conflictul, prezentând modalitățile de desfășurare a războiului și armele folosite.
- 3 Purtați o discuție despre opere celebre care au ca subiect Primul Război Mondial.

Rețin

- Primul Război Mondial a fost un război mondial și total (de masă, național, de propagandă, economic, tehnologic și tactic, al populației civile, al resurselor).
- Cauza generală a acestuia a fost lupta pentru împărțirea și reîmpărțirea lumii.
- Participanții la război s-au reunit în jurul Antantei (Franța, Regatul Unit, Rusia, Italia, România, Japonia, SUA, Belgia, Serbia, Grecia) și al Puterilor Centrale (Germania, Austro-Ungaria, Imperiul Otoman, Bulgaria), luptele desfășurându-se pe mai multe fronturi: două fronturi principale, unul în vest și unul în est, și mai multe secundare, precum cele din Balcani sau nordul Italiei.
- Operațiunile militare au alternat războiul de poziții (tranșee) cu războiul de mișcare (de manevră).
- Bătălii importante au avut loc la Marna, Lacurile Mazuriene, Gallipoli, Verdun, Somme.
- După doi ani de neutralitate activă, România a intrat în război de partea Antantei. A purtat mari bătălii la Turtucaia, Mărăști, Mărășești și Oituz.
- Războiul a fost câștigat de Antanta.

VOCILE TRECUTULUI

„Dragă băiete,
Azi îmi aduse domnul
Niculescu scrisoarea
ta. Du-te, dragă tată, cu
încrederea nestrămutată
că vei învinge. Nu uita cine
au fost strămoșii tăi și fă
cinste numelui de român.
Ție mai cu seamă îți revine
datoria mai mult să lupti,
ca să ne putem vedea la
locul nostru, care acum
sângerează de ocupația
boghilor [dușmanilor]. Nu te
îngrijii de viață, care nu mai
aparține decât regelui și țării
tale. Numai gândul că voi
sunteți făuritorii României
Mari să-ți înalțe sufletul și
să-ți înlăture ultima picătură
de îndoială. Căci a muri
pentru patrie este moarte
de erou. Deci înlătură de la
tine gândurile ce nu se leagă
de cauza sfântă a victoriei.
[...] Mama ta și frații tăi își
doresc să te vadă reîntors
victorios și nicidecum nu
uită să se roage pentru tine
și pentru salvarea scumpei
noastre țări. Salută pe frații
tăi de arme în numele meu,
și cu Dumnezeu înainte!
Vasilică, tată, nu uita că
nimeni din familia ta n-a fost
laș și că cinstea a fost deviza
familiei tale.“

Scrisoarea unui tată
către fiul său, soldatul voluntar
Vasile Florescu, Galați, 1917

Atelier – Istorie și cinematografie

Primul Război Mondial – vizionare și dezbateri de film

Vizionați împreună cu clasa un film artistic/documentar al cărui subiect să fie Primul Război Mondial. Puteți consulta lista recomandată de profesorul de istorie sau puteți accesa wikipedia.org/wiki/Listă_de_filme_despre_Primul_Război_Mondial.

Organizați apoi o dezbateri pe baza filmului vizionat, punând în evidență raportul dintre ficțiune și realitate, dar și modul cum influențează războiul viața oamenilor simpli.

FLASH

A fost Primul Război
Mondial un război
cu adevărat total?
Răspunde la provocarea
lecției realizând
un afiș care să susțină
răspunsul tău.